

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMI**

**İMAM HATİP VE DÜZ ORTAOKULLARDA GÖREV
YAPAN ÖĞRETMENLERİN DİSİPLİN
PROBLEMLERİ KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİ**

DÖNEM PROJESİ

Ayten GÜLER

İSTANBUL, 2023

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMI**

**İMAM HATİP VE DÜZ ORTAOKULLARDA GÖREV
YAPAN ÖĞRETMENLERİN DİSİPLİN
PROBLEMLERİ KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİ**

DÖNEM PROJESİ

**Ayten GÜLER
(220512003)**

**Danışman
(Prof. Dr. Ali TAŞ)**

İSTANBUL, 2023

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağılı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ayten Güler

TEŞEKKÜR

Bu araştırmada bilgisini bizden esirgemeyen ders öğretmenim Sayın Prof. Dr. ALİ TAŞ' a değerli bilgileri ve yardımları için teşekkür ederim.

Bu süreçte yardımlarından dolayı ablam Ayfer BUDAK'a ve canım kızım Aleyna Ecem GÜLER' e teşekkür ederim.

Ayten Güler

İMAM HATİP VE DÜZ ORTAOKULLARDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN DİSİPLİN PROBLEMLERİ KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİ

Ayten GÜLER

ÖZET

Araştırmanın problem cümlesi “İmam hatip ortaokulu ve düz ortaokulda görev yapan öğretmenlerin disiplin problemleri konusundaki görüşleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada eğitim-öğretim sırasında sınıflarda yaşanan eğitim-öğretimi engelleyen disiplin problemlerinin saptanması amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın çalışma grubu İstanbul ilinde 2022-2023 eğitim öğretim yılında imam hatip ortaokulu ve düz ortaokulda çalışan 10 Erkek 10 Kadın toplam 20 öğretmeninden oluşmaktadır. Öğretmenlerden çeşitlilik göstermesi sebebiyle kolayda örnekleme yöntemi ile çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırmada nitel bir araştırma yöntemi olan durum deseni kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak 5 kişisel bilgi sorusu ve 6 görüşme sorusundan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Her iki okul türünde de birbirine yakın sonuçlar ortaya çıkmıştır. Görüşme formunun uygulanması sonucu elde edilen veriler amaçlara ulaşıldığını göstermiştir. Verilerin analizi içerik analiziyle yapılmıştır.

Genel olarak araştırma verileri sonuçlarına bakıldığında İmam hatip ve düz ortaokuldaki öğretmenlerin disiplin problemleri konusundaki görüşlerinde eğitim-öğretim ortamında disiplin problemlerinin, öğretmenin sınıf yönetimi başarısının, öğretmen ve öğrenci davranışlarının, öğretmenin tecrübesinin ve öğrencilerin derse karşı tutumlarının önem arz ettiği bulgusuna ulaşılmıştır. İmam hatip ve düz ortaokulda “Derste Konuşma, Zor Gelmiyor, Konuşmak, Sınıfa Göre Değişir kodları frekansı en yüksek çıkan ve örtüşen kodlar olmuştur. İmam hatip ve düz ortaokulda hiç örtüşmeyen sonuçlar ise “Başka Şeylerle İlgilenme, Not Kaygısı, Ders Süresinin Uzun Olması, Göz Teması Kurma, Sınıf Kurallarını Öğrencilerle Belirleme, Oyun Oynamak, Şiddet” olarak çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenler, İmam Hatip, Sınıf Yönetimi, Disiplin Problemleri

**THE OPINIONS OF TEACHERS WORKING IN IMAM HATIP
AND REGULAR SECONDARY SCHOOLS ON DISCIPLINE
PROBLEMS**

Ayten GÜLER

ABSTRACT

The problem statement of the research was determined as "What are the opinions of the teachers working at imam hatip secondary school and regular secondary school on disciplinary problems?" In this study, it is aimed to determine the discipline problems that prevent education in classrooms during lessons.

The study group of this research consists of 20 teachers including 10 male and 10 female who work at the imam hatip secondary school and the regular secondary school in Istanbul in the 2022-2023 academic year. Due to the variety of teachers, the study group was formed with the convenience sampling method. The case design, which is a qualitative research method, was used in the research. As a data collection tool, a semi-structured interview form consisting of 5 personal information questions and 6 interview questions was used. Results appeared to be close to each other at both types of schools. The data obtained as a result of the application of the interview form showed that the objectives were achieved. Data analysis was done by content analysis.

In general, when the results of the research data have been checked, it has been found that the discipline problems in the education environment, the success of the teacher's classroom management, the behavior of the teacher and the student, the experience of the teacher and the attitudes of the students towards the lesson have been important according to the opinions of the teachers at the imam hatip and regular secondary school on disciplinary problems. The codes of "Speaking in Class, It is not Difficult, Speaking, Varies According to Class" have been the codes with the highest frequency and overlapping at imam hatip and regular secondary schools. The results, which did not overlap at all at imam hatip and regular secondary schools, have been "Distraction, Grade Anxiety, Long Lesson Time, Making Eye Contact, Determining Class Rules with Students, Playing Games and Violence."

Keywords: Teachers, Imam Hatip, Classroom Management, Discipline Problems

ÖNSÖZ

Günümüz şartlarında okullar da eğitim öğretimi sorunsuz olarak uygulamak kaliteli eğitimin amaçlarındandır. Eğitimi okul iklimi içinde tüm personeliyle ve paydaşlarıyla beraber bütün olarak değerlendirmek gerekir. Eğitim öğretimin sorunsuz ilerlemesi için okul kültüründe okul liderinden yöneticisine, öğretmeninden velisine kadar herkesin üzerine düşen sorumluluklar vardır. Herkes yapması gerekenleri uyguladığında okulda sorunsuz eğitimin adımları atılmış olacaktır.

Sınıf yönetiminde yaşanan disiplin problemlerinin önlenmesi okul yönetiminin, öğretmenin ve velinin hep beraber ortak kararlar almasıyla hem önlenecektir hem de oluşan sorunlar çözülmüş olacaktır. Gerçek eğitimin kaliteli temelleri öğretmenin kendini sürekli geliştirmesiyle de ilerleyen bir sisteme dönüşecektir.

Bu araştırma öğretmenlerin sınıf içinde yaşadığı problemleri öğretmenler gözünden saptamak için oluşturulmuştur.

Haziran 2023

Ayten Güler

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	VI
ÖNSÖZ.....	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	XI
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.6. Tanımlar.....	4
İKİNCİ BÖLÜM.....	4
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	4
2.1. Disiplin ve Tanımlar.....	4
2.2. Disiplin Teorilerinin Gelişimi.....	4
2.2.1. İntikamcı Anlayış.....	5
2.2.2. Cezalandırıcı Anlayış.....	5
2.2.3. Korku Yoluyla Engelleyici Disiplin Anlayışı.....	5
2.2.4. İyileştirici Disiplin Anlayışı.....	5
2.2.5. Önleyici Disiplin Anlayışı.....	6
2.2.6. Modern Disiplin Anlayışı.....	6
2.3. Okulda ve Sınıfta Disiplin.....	7
2.3.1. Öğrencinin Kişiliği ile İlgili Değişkenler.....	7
2.3.2. Öğretmenle İlgili Değişkenler.....	8
2.3.3. Duruma ve Çevreye Bağlı Değişkenler.....	8
2.3.4. Programla İlgili Değişkenler.....	8
2.3.5. Grup veya Sınıfla İlgili Değişkenler.....	8
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	9
3. YÖNTEM.....	9
3.1. Araştırmanın Modeli.....	9
3.2. Çalışma Grubu.....	9

3.3. Verilerin Toplanması Aracı.....	12
3.5. Verilerin Analizi	13
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	13
4. BULGULAR.....	13
4.1. Bulgular.....	13
4.1.1. Öğretmenlerin Sınıf İçerisinde Karşılaştıkları Problemler.....	14
4.1.2. Öğretmenlerin Sınıfta Disiplini Sağlaması Zor Mu?.....	16
4.1.3. Disiplin Problemleriyle Baş Ederken En Sık Kullandığımız Yöntem.....	18
4.1.4. Disiplin Problemlerinde Etkili Olmayan Teknikler.....	20
4.1.5. Öğretmenlerin Derste Disipline Fazla Zaman Ayırması Gerekir Mi?.....	22
4.1.6. Disiplin Problemlerini Önlemek İçin Öneriler.....	24
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	28
5. SONUÇLAR, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	28
5.1. Sonuçlar.....	28
5.2. Tartışma.....	31
5.3. Öneriler.....	35
KAYNAKÇA.....	37
GÖRÜŞME FORMU.....	40

TABLO LİSTESİ

Tablo 1	Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler	10
Tablo 2	Yarı yapılandırılmış Görüşme Soruları	12
Tablo 3	Temalar ve Kategoriler	13
Tablo 4	Öğretmenlerin Sınıf İçinde Karşılaştıkları Problemler	14
Tablo 5	Öğretmenlerin Disiplin Sağlama Üzerine Görüşleri	16
Tablo 6	Öğretmenlerin Disiplin Sağlamak İçin Kullandıkları Yöntemler	18
Tablo 7	Disiplin Problemlerinde Etkili Olmayan Teknikler	21
Tablo 8	Öğretmenlerin Derste Disipline Fazla Zaman Ayırması	23
Tablo 9	Disiplin Problemlerinin Önlenmesi İçin Öneriler	25

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu araştırmanın giriş kısmında çalışmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Eğitim genel anlamda; yaşantı yoluyla kişinin istendik davranış değişikliğidir (Ertürk,1994). Eğitim sistemli ve düzenli çabalar içerir ve bir zorunluluktan doğmuştur. İmam hatip okullarının tarihi gelişimine bakıldığında; 1924 yılında kapatılan medreselerin yerine eğitim süresi 4 yıl olan imam ve hatip mektepleri adıyla ortaokul açılmıştır. Ancak 1930 yılında, çok uzun sürmemiş ve 6 yıl faaliyetten sonra kapatılmıştır.1931 yılında ise din dersi diğer okulların müfredatından da çıkarılmıştır. Oluşan dini boşlukta misyonerlik ve tarikat faaliyetleri ortaya çıkmıştır.Bu sebeplerle 1948 yılında Milli Eğitim Bakanlığı aracılığıyla imam-hatip kursları açılmıştır.Bu kurslar da yetersiz kalınca 17 Ekim 1951 yılında Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri bugünkü imam hatip okullarının açılmasını onaylamıştır. Evreler halinde olan bu okulların ilkokula dayalı birinci evresi dört yıllık olarak uygulanmıştır. İkinci evresiyse üç yıllık olmuştur. Böylelikle yedi yıllık imam hatip okulları açılmıştır (Ünsür, 1995).

İnsan ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde devam ettirilmesi kurallar sayesinde mümkündür. Yaşadığımız ortamlarda olan bu kurallar okulda ve sınıf içerisinde de vardır. Bu kurallara eğitim ortamında uyulmadığında yaşanan sıkıntıların yarattığı olumsuzluk ders işlenişini etkilemektedir. Kaliteli eğitim anlayışını aza indiren, ortamda öğrenme gücünü yaratan problemleri yok ederek eğitimde verimlilik sağlanmalıdır.

Disiplin genel anlamda:”*Bir insan topluluğunun düzen içinde yaşamını sağlamak amacıyla konulan kurallara ve bunların yerine getirilmesi için alınan tedbirlerdir*” (Hesapçıoğlu, 1994, s.328). Gökhan (2007, s.2)’ın Arca (1994)’dan aktardığına göre de disiplin, öğretim amaçlı, olumlu davranış ve yetkinlik kazandırma, yetiştirmedir. Bir başka ifadeyle disiplin, bireyin kendini gerçekleştirebilmesi, benliğini kazanabilmesi, başarılı olabilmesi için ona gereken özgürlüğün tanınması;

doğru yolu bulabilmesi, toplumsal kuralları öğrenebilmesi için bir denetim ortamının sağlanmasıdır. Bu denetim ortamının sevgi dolu olması öğrencinin disiplini içselleştirmesini kolaylaştıracaktır. Türk Dil Kurumunun yaptığı tanıma göre Fransızca kökenli bir kelime olan disiplin, toplumda yaşayan kişilerin o toplumun düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak için alınan önlemlerin bütününe denir (TDK, 2022). Bu tanımla Türk Dil Kurumu disiplinin bütünsel yönüne vurgu yapmaktadır.

Disiplini tanımlamak kolay görünmektedir. Okulda görev yapan kişiler, uygulayıcılar ve genel anlamda toplum tarafından oldukça sık kullanılan bir terim haline gelmiştir. Bütün paydaşların kabul ettiği bir tanım olup olmadığı şüphelidir çünkü düzen bozucu kabul edilen ve disiplin gerektirdiği düşünülen tutum ve davranışlar oldukça geniştir. Uygulamada yapılacak herhangi bir disiplin tanımı ve yorumu, tüm okul çalışanlarının inançlarını ve değerlerini yansıtacaktır. Ortak bir anlayışın olmadığı yerde gerilimler olması ve muhtemel krizlerin ortaya çıkması kaçınılmazdır. Okul çalışanları tarafından öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenmesi ve disiplin politikası, uygulamaları ve işleyişi hakkında ortak bir anlayışa sahip olunması önemlidir (Blandford, 1998, s.1). Öğrencilerin körü körüne itaat etmelerini sağlamak değildir disiplinin amacı, aksine onların kendilerini kontrol edebilmelerine yardımcı olmaktır (Franu, Rotmayer, Tncket ve Waters, 1993 akt. Gökhan, 2007, s.2).

Bir öğretmenin uğraştığı bütün etkinlikler içinde en önemlilerden biri sınıf disiplini. Sınıf disiplini öğretmenleri ilgilendirdiği kadar ebeveynleri de ilgilendirmektedir (Langdon, 1996). Disiplin, sınıf yönetiminden ayrı ele alınabilir çünkü sınıftaki bozulmayı en aza indirmenin bir yolu sınıf yönetimidir ve öğretimde kalitenin sağlanmasını vurgulamaktadır. Disiplin ise genellikle öğretmenlerin öğrencilerin yanlış davranışlarına gösterdikleri tepki olarak ortaya çıkmaktadır. Sınıf disiplininin iki yönlü önemi vardır (Lewis, 1999).

İlk olarak, etkili sınıf disiplininin sağladığı düzen olmadan, öğretmenlerin öğrencilere dilbilgisi, matematik, sanat, müzik veya herhangi bir konuda eğitim vermeleri mümkün olmamaktadır. Disiplin bu yönü ile yönetsel işlevini ortaya çıkarmaktadır (Lewis, 1997'a aktaran Lewis, 1999).

İkinci olarak, sınıf disiplini söz konusu olduğunda öğrencilere sorumluluk duygusu aşılama konusunun önemli olduğu görülmektedir. Çocukların davranışlarını değiştirmek amacıyla her etkileşime girdiğinde öğretmen, çocuklar arasındaki ilişkilerdeki güç dengesini gözlemleyebilir. McLaughlin'in (1994) yaptığı analize göre öğrenciler, öğretmenlerinin hedefinin öğrencilerin kendisine itaat etmesini sağlamak mı yoksa öğrencilerin aralarında dayanışma içinde ve sorumluluk sahibi olmalarını mı istediğini ayırt etmektedir. Öğrencilerin sahip oldukları değerleri oluşturan okul yaşantıları içinde sınıf içi disiplin etkileşimleri en güçlülerinden biri olduğu iddia edilebilir (Ingersoll, 1996 akt. Lewis, 1999, s.155,156).

1.2. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi ‘‘İmam hatip ortaokulu ve düz ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin disiplin problemleri konusundaki görüşleri nelerdir?’’ olarak belirlenmiştir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmada imam hatip ortaokulu ve düz ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin disiplin problemleri konusundaki görüşleri alınarak eğitim öğretim sırasında sınıfta yaşanan eğitim ve öğretimi engelleyen disiplin problemlerinin öğretmenler gözünden saptanması amaçlanmaktadır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Disiplin problemleri eğitim-öğretimi engelleyen, öğretmenlerin okulda karşılaştığı ve çoğu zaman zorlandığı disiplin problemlerini içerir. Öğrencilerin derste yarattığı sıkıntılar yüzünden diğer öğrencilerin kaliteli eğitim alma hakkını engelleyen bir durum olduğu için bu disiplin sorunlarının saptanması önem arz etmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1.Bu araştırma 2022-2023 eğitim ve öğretim yılında İstanbul ilinin ilçelerinde imam hatip ortaokulu ve düz ortaokullarda görev yapan 10 kadın 10 erkek öğretmenle sınırlıdır.

2.Araştırma yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorularla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

1.Eğitim genel anlamda; yaşantı yoluyla kişinin istendik davranış değişikliğidir (Ertürk,1994).

2. Disiplin genel anlamda: *“Bir insan topluluğunun düzen içinde yaşamını sağlamak amacıyla konulan kurallara ve bunların yerine getirilmesi için alınan tedbirlerdir”* (Hesapçıoğlu, 1994, s.328).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi ve araştırma ile ilgili yapılmış çalışmalara yönelik bilgiler bulunmaktadır.

2.1. Disiplin ve Tanımlar

Dar anlamıyla disiplin, davranışı önlemek amacıyla uygulanan katı kurallara denir. Geniş anlamıyla disiplin, eğitim- öğretimde davranışı şekillendirme ve düzgün hale getirmedir. Disiplini öğrenme süreci olarak gören kavramlar daha çok kullanılmaktadır. Buna göre; disiplin bireye davranışlarının doğru olduğunu, kötü davranışlarının neler olduğunu gösterip farkındalık yaratma sürecidir (Başaran, 1998, s.198).

Eğitsel ortamlarda disiplini yalnızca öğrencilerin uyması gereken kurallar olarak düşünmek doğru değildir. Okul sisteminde herkesin uyması gereken kurallar vardır ve disiplin herkesi içeren bütün kurallar topluluğudur. Disiplin insanın bu kurallar olmadan da doğru davranabilme yetisini kazanması ve öğrenmesi için yapılan tüm etkinliklerdir (İlgar, 2000, s.155). Disiplinin amacı düzeni korumaktır. Eğitim sistemi içindeki disiplinin amacı da öğretmenin yalnızca olası değil, mümkün olduğu bir ortam yaratmaktır.

2.2. Disiplin Teorilerinin Gelişimi

Bu bölümde disiplin teorilerinin gelişimi üzerine yapılan alan yazın taraması bilgileri verilmiştir.

2.2.1. İntikamcı Disiplin Anlayışı:

Bu disiplin anlayışı 15.yy. la kadar görülmüştür. Daha çok insanların dini inanışlarına dayanmaktadır. Tanrılık özelliğinden dolayı edindiği otorite, sorumluluk almadan kendi zevki doğrultusunda suçludan intikam almayı içerir (Özcan, 2008). Eğitime yansması ise; öğretmenlerin disiplin problemlerini kendi sorunu halinde görerek öğrencilerden intikam alıyormuş gibi çalışmalarındır (Tosun, 2002 s.123).

2.2.2. Cezalandırıcı Disiplin Anlayışı:

15.- 17. yy.'lar arasında olan disiplin anlayışıdır. İntikamcı yaklaşımdan sonra ortaya çıkan cezalandırıcı teoriye göre hiçbir nedene dayanmadan insanlara ceza uygulanması adil bulunmamıştır (Özcan, 2008). Dini özellik gücü yerini sosyal adalet duygusuna bırakmıştır. Kurallara karşı olanlar sürgün, işkence gibi cezalandırılırlar. Eğitimde ise falaka gibi cezalar bulunabilmektedir (Tosun, 2002, s.123).

2.2.3. Korku Yoluyla Engelleyici Disiplin Anlayışı:

18. ve 19. yy.'lar da geçerli olan bu anlayış suçlara karşı verilen bu cezalar, insanların suç işlemelerini önleyecektir. Aynı suçu işlemiş olanlar içinde caydırıcı olacaktır (Foucault, 1992). Bireyler, yasaklarla ve baskı yoluyla kontrol altında tutulurlar. Bu anlayışın eğitimdeki yeri ise; disiplin problemi işleyen öğrencilere verilen cezalar, öğrencileri korkutarak disiplin problemi çıkarmalarını önleyebilecektir (Tosun, 2002 s.124).

2.2.4. İyileştirici Disiplin Anlayışı:

Korkunun kalktığı durumlarda bireylerin suç işlemeyi sürdürmelerinin disiplin sağlamayı zorlaştırdığı görülür. Bunun üzerine bu anlayış bireyde toplum düzenini korumaya yönelik davranışlar geliştirmeye çalışır. Okullarda rehberlik servisleri bu yüzden kurulur (Özcan,2008). Eğitime yansması ise; asosyal davranışın devamında, öğrencinin iyileştirilmesi sürecinde olumlu davranışların ne kadar önemli olduğunu anlatan rehberlik hizmetidir (Tosun, 2002 s.124).

2.2.5. Önleyici Disiplin Anlayışı:

Eğitim alanındaki uyumsuzluk nedenleri yok olunca, öğrencilerde uygun davranışların kalıcı hale gelmesi sağlanmalıdır. Bunlar olduğu takdirde bir disiplin problemi oluşmayacaktır. Eğitime yansması ise sınıfta düzeni sağlamak, çocuğu daha iyiye yönlendirmek ve kendisini yönetmesine alıştırmaktır (Tosun, 2002, s.124-125). Önleyici disiplinde; disiplinsizliklerin çıkması beklenmez, çıkmadan önlem alınması gerekir. Bir disiplin sorununu başladıktan sonra önlemeye çalışmak, sorunun çıkmasını engellemekten daha zahmetlidir. Disiplinle ilgili bir sorun oluşmadan önlenmesinde öğretmene büyük sorumluluklar düşmektedir. Bunlardan en dikkat çeken ise öğretim esnasında yöntem ve tekniklerde son gelişmeleri uygulamaktır. Disiplinin önleyici olarak kullanılmasında ödül ve cezalar bellidir. Öğrenci yaptığı davranışların karşılığında ne yaşayacağını bilir (İlgar, 2000, s.167).

2.2.6. Modern Disiplin Anlayışı:

Çocuğun gönlünü alarak iç sorunlarını araştırıp düzelterek giden bir disiplin anlayışıdır. Öğrencilerdeki değişişimle ilgilenmektedir. Disiplin bu anlayışta yapılan öğrencinin yaptığına ve gelişmesine göre uygulanır, disiplin öğrenciyi cezalandırmaz daha çok ödüllendirmek ister (Ünal, Ada, 2003, s. 46).

Modern anlayışına göre, özgürlüğün gerçek disiplin için zorunlu olması gerektiği görülmektedir. Kişiliğimizde disiplin hedeflerini gerçekleştirmeye çalışmakta özgür olmalıdır. Çocukların kendilerinin önemli görmeleri, kendi kontrollerini ellerinde tuttuklarını fark etmeleri ve sorumluluk duygusu oluşturabilmeleri için kendi kararlarının alınacağı zaman katılmaları gerekir. Modern anlayışta ailedeki gibi okullarda da en etkili disiplin iç disiplindir. Fırsat verilen çocukların kendilerine öz güvenleri artar. Görüşleri saygı gören, anlaşıldığını hisseden gençler kendilerini önemli hissederler. Anlaşılanın verdiği doyumun artması öğretmenlerine ve ana babalarına olumlu duygular hissetmelerine neden olur. (Gordon, 2005, s. 149, 208).

Modern disiplin anlayışına göre öğretmenden öğrenciyi istenilen hedefe yönlendirmede rehberlik göstermesidir. Bu rehberlik anlayışı, öğrencide cesaret duygusunu geliştirmeyi hedefler. Olumlu davranışlar, yapılan modern disiplin anlayışı sonucu ortaya çıkar.

2.3. Okulda ve Sınıfta Disiplin

Disiplin, öğrencinin okulun kurallarına uymasını sağlayan yaptırım düzenidir. Ödül ve ceza disiplin sisteminin yaptırım araçlarıdır. Disiplinin amacı; okulda öğrencilere benimsemeleri gereken davranışları ve kuralları öğretmek, bu kurallara uygun olarak davranışlar sergileyip sergilemediklerine bakmak, başkalarının daha iyi davranışlarını ödüllendirmek ve kötü olanları ise cezalandırmaktır (Başaran, 1998, s.198).

Öğretim esnasında düzenin sağlanması ve korunması önemlidir. Öğretmen, disiplin sağlarken kullandığı görevini ön planda tutmalıdır. Disiplini sağlamak, bir öğretimin hedefine ulaşmasında bir gerekliliktir. Sınıfta disiplin, öğrenme yaşantılarına engel olan öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tepkilerini içermektedir (Ünal, Ada, 2003 s.39-40).

Öğrenciye yapılması planlanan disiplin cezaları bireysellik içermektedir. Yaptığı sorunlu davranışlardan öğrenci ders alarak, ilerleyen süreçte iyi davranmasını öğrenerek yavaş yavaş kimseye gerek kalmadan kendini yönetmesine öğretmen yardım etmelidir. (Ünal, Ada, 2003, s.40). Sınıfta düzgün bir disiplin atmosferi oluşturmaya çalışan öğretmen, bu konuyu incelediği zaman, disiplinin etkilendiği değişkenleri fark edecektir. Bu değişkenleri, beş konu altında incelemek mümkündür (Başaran, 1985, s.232-234).

2.3.1. Öğrencinin Kişiliği ile İlgili Değişkenler:

Sınıfta olumsuz davranışların sebebi olan bazı kişilik özellikleri vardır. Bunun nedenlerine gelince,

- 1- Öğrencinin kişiliği sonucundaki davranışından kaynaklı olumsuz tutum,
- 2- Öğrencinin gelişimi gereği oluşan davranışlarının çevrece ve öğretmen tarafından olumsuz algılanması (Başaran, 1985, s.234).

2.3.2. Öğretmenle İlgili Değişkenler:

Öğretmenin sınıfı yönetme şekli ve kişiliği, sınıftaki disiplin sorunlarının azalmasında önemlidir. Sınıfın ortamını eğitim ve öğretime uygun hale getirecek olan öğretmendir. Birçok öğretmen, sınıfta kendi tutumlarıyla disiplin problemleri çıkarırlar. Öğrencilerin seviyesinin çok üstünde olan isteklerde bulunurlar. Bu istekler yerine getirilmediği takdirde sınırlı davranarak öğrencilerin kendilerine karşı olumsuz davranış geliştirmelerine neden olurlar (Özcan,2008).

2.3.3. Duruma ve Çevreye Bağlı Değişkenler:

İyi eğitim almamış ailelerin çocukları oluşturdukları kişilik sebebiyle, sınıfın disiplinine uyamazlar ve zorluk yaşarlar. Ayrıca toplumun öğrenciye yaptığı baskı öğrencinin okula alışmasını zorlaştırmaktadır. Büyük yerlerdeki kalabalık okullarda, çok çeşitli tutumları olan öğrencilerin olması öğretmenin okul dışında öğrenciyi izleme durumunun sınırlı olmasından dolayı disiplin olayları ve disiplin problemleri oranı yükselmektedir (Başaran, 1985, s.233). Ergenlik çağındaki öğrencilerin, çevresinde bulunan yetişkinlere özenmeleri de okul disiplin problemlerine neden olmaktadır (Çetin, 1989, s.47).

2.3.4. Programla İlgili Değişkenler:

Birçok disiplin sorunları da öğrenciye öğrenim görevlerinin seviyesinin çok üstünde veya altında kalmasıyla ortaya çıkar. Konuların ilgisini çekmemesi de önemli bir unsurdur. Geliştirilen programlar öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda olmadığı takdirde ve öğrenciler bu konuları öğrenmek için çaba sarfetmeyeceklerdir. Bu yüzden programla ilgili sınıfta disiplin sorunları görülecektir (Başaran, 1985, s.233).

2.3.5. Grup veya Sınıfla İlgili Değişkenler:

Öğrencilerin davranışları, buldukları grubun amaçlarına uymak zorundadır. Dolayısıyla grupta bulunan üyenin davranışları grup tarafından yönlendirilir. Öğrencinin gruba uyma çabasının sonucunda sınıf disiplin olayları oluşur. Sınıfın lideri olan öğrenci, disiplin olaylarında etkili olur (Başaran, 1998, s.204).

Öğrencilerin disiplin problemlerine maruz kalan okul yöneticileri disiplin kurulu kararıyla verdikleri cezalar okul içinde sıkça yaşanan bir durumdur. Yöneticiler disiplin sorunlarını oluşmadan engellemelidir. Oluştuktan sonra ise disiplin yönetmeliğini kesin olarak uygulamalıdır. Ayrıca okulda disiplin problemleriyle ilgili rehberlik servisinden, veli- okul iş birliğinden ve okul kültürüne uygun çağdaş bir eğitim programından yararlanmalıdır (Özcan, 2008).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu 3.bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması için gerekli araçlar, elde edilen bulgular ve verilerin analizi hakkında bilimsel bilgiler yer almaktadır.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel bir durum çalışması deseninde yapılmış olup yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak oluşturulmuştur. Nitel çalışma “Gözlem, görüşme ve döküman analizi gibi veri yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” diye tanımlanır (Yıldırım, Şimşek, 2011). Durum çalışması ise “nasıl”, “niçin” sorularını sorarken araştırmanın kontrol edemediği olgu ve ya olayları derinliğine inceleyen araştırma yöntemidir (Yıldırım, Şimşek, 2010). Görüşme tekniği ise “En az 2 kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir”(Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2013).

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinde 2022-2023 eğitim öğretim yılında imam hatip ortaokulunda ve düz ortaokulda çalışan 10 erkek 10 kadın toplam 20 öğretmen oluşturmaktadır. Öğretmenlerden çeşitlilik göstermesi sebebiyle kolayda örnekleme yöntemi ile çalışma grubu oluşturulmuştur. Nitel çalışma durumuna uygun olmasından dolayı öğretmenlerden örneklem seçilmiştir. Bilimsel araştırmaya kolaylık ve çabukluk kazandırır. Kolayda örneklemede bilimsel araştırmacı ulaşılması kolay ve çabuk olan hali seçer. Çoğunlukla diğer örnekleme yöntemlerini kullanılma

durumunun olmadığı durumlarda tercih edildiği (Patton, 1987) için kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma grubunun ayrı cinsiyetlerden, değişik yaş grubundan, farklı kariyer evrelerinden, farklı branş öğretmenleri gruplarından olmasına da dikkat edilmiştir.

Yarı yapılandırılmış bu görüşmelere yaklaşık 30 dakika ayrılmıştır. Aşağıdaki 6 soru sorulmuştur. Sorular açık uçlu soru tipi olarak hazırlanmıştır. Üzerinde çalışılan; sınıfta karşılaşılan disiplin problemi, en sık kullanılan yöntem, etkili olmayan teknik, disipline ayrılan zaman ve disiplin problemleri için çözüm önerisi konusuna ilişkin sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular için öncelikle üç öğretmenin uzman görüşüne başvurulmuştur. Daha sonra iki öğretmenle pilot uygulama görüşmesi yapılmıştır. Daha sonra revize edilen sorular öğretmenlere sorularak verdikleri cevaplar not edilmiştir.

Görüşme formunda katılımcıların rumuzları, yaş, cinsiyet, mesleki kıdem (sene olarak), branş gibi çalışma grubunun özellikleri bulunmaktadır. Çalışma grubuna ait detaylar Tablo 1 de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler

İMAM HATİP ORTAOKULU	DEVLET ORTAOKULU	İMAM HATİP ORTAOKULU	DEVLET ORTAOKULU
KADIN RUMUZ	KADIN RUMUZ	ERKEK RUMUZ	ERKEK RUMUZ
Fatma	Çocuk	Ali	Fatih
Gülseren	Çiğdem	Ahmet	Baha
Firdevs	Gül	Mehmet	Orhan
Menekşe	Sanat	Zafer	Hipotenüs
Sümbül	Çiçek	Muzaffer	Saray
CİNSİYET		<i>f</i>	<i>f</i>
Kadın		5	5
Erkek		5	5
YAŞ		<i>f</i>	<i>f</i>
25-29		-	1

30-34	5	3
35-39	2	1
40-44	3	1
45-49	-	4
BRANŞ	<i>f</i>	<i>f</i>
Türkçe	2	-
Rehberlik	1	1
Anaokulu	-	1
İlköğretim Matematik	1	2
Din Kültürü ve A. Bil.	4	-
Sosyal Bilgiler	1	2
İngilizce	1	-
Teknoloji ve Tas.	-	2
Görsel Sanatlar	-	2
KARİYER EVRESİ	<i>f</i>	<i>f</i>
1-5	1	1
6-10	5	3
11-15	2	3
16-20	2	1
21-25	-	2

Katılımcıların demografik bilgilerine ait tablo 1 incelendiğinde İmam hatip ortaokulunda, katılımcıların %50'si erkek %50'si kadındır. Katılımcılardan %50'si 30-34 yaş aralığında, %30'u 40-44 yaş aralığındadır, %20'si 35-39 yaş aralığındadır. Branşlara bakıldığında %40'ı din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni, %20'si ise Türkçe öğretmenidir. Diğer branşlar rehberlik, matematik, sosyal bilgiler, İngilizce ise kalan %40'lık dilim içindedir. Katılımcıların %50'sinin kıdemi 6-10 yıl arasındayken %20'si 11-15, %20'si 16-20, %10'u da 1-5 yıl arası kıdeme sahiptir.

Devlet ortaokulu demografik bilgilerinde ise katılımcıların %50'si erkek %50'si kadındır. Katılımcılardan %40'si 45-49 yaş aralığında, %30'u 30-34 yaş aralığındadır, %10'si 25-29 yaş aralığında, %10'u 35-39 yaş aralığında ve son olarak

ta % 10'u da 40-44 yaş aralığındadır. Branşlara bakıldığında % 80'i içinde ilköğretim matematik öğretmeni, sosyal bilgiler öğretmeni, teknoloji tasarım öğretmeni ve görsel sanatlar öğretmeni bulunmaktadır. Kalan %20'lik dilimde ise rehberlik ve psikolojik danışman ile anaokulu öğretmeni bulunmaktadır.

3.3. Verilerin Toplama Aracı

Araştırmada literatür taraması yapılmış ve kavramsal çerçevesi yazılmıştır. Literatür taramasının içeriğinden oluşturulan görüşme formu hazırlanmıştır. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış olarak hazırlanan görüşme formunda sorular açık uçlu sorularla toplanmıştır. Randevu alınarak yapılan görüşme de gönüllü öğretmenlere aynı sırayla bu sorular sorulmuştur. Öğretmenler soruları yaklaşık olarak 30 dakikada cevaplamıştır. Görüşme soruları öncesinde üç uzman öğretmen görüşü alınmıştır. İki öğretmenle pilot uygulaması yapılan görüşme soruları yenilenerek görüşme formu hazırlanmıştır. Bu araştırma pilot uygulama sonrası önce imam hatip ortaokulu öğretmenlerine uygulanmış ve aradan geçen belli bir zaman diliminden sonra düz ortaokul öğretmenlerine uygulanmıştır. Böylece her iki okul türünde de birbirine yakın sonuçlar ortaya çıkmıştır. Görüşme formunun uygulanması sonucu elde edilen veriler amaçlara ulaşıldığını göstermiştir.

Aşağıdaki tabloda görüşme soruları verilmiştir.

Tablo 2. Görüşme Soruları

-
- 1- Sınıf içerisinde hangi problemlerle karşılaşıyorsunuz? Bunu açıklayınız?
  - 2- Sınıfta disiplini sağlamak size zor geliyor mu? Açıklayınız?
  - 3- Disiplin problemleriyle baş ederken en sık kullandığınız yöntem nedir? Açıklayınız?
  - 4- Disiplin problemlerinde etkili olmadığını düşündüğünüz teknikler nelerdir?
  - 5- Size göre öğretmenlerin derste disipline daha fazla zaman ayırması gerekir mi? Açıklayınız?
  - 6- Disiplin problemlerinin önlenmesi için ne önerirsiniz?
-

Bu görüşme soruları sınıfta yaşanan disiplin sorunlarını, baş etme yollarını, etkili olan, olmayan teknikleri ve önerileri içermektedir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak 20 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilmiştir. Öğretmenlerin cevapladıkları sorular detaylı bir şekilde yazıya aktarılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanan veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Kodların, kategorilerin ve temaların içerik analiziyle ilişkilerinin kurulması sağlanmıştır. İçerik analizinde verileri ve veriler arası ilişkileri yorumlayarak sunulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Araştırmanın dördüncü bölümünde araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Bulgular

Yapılan araştırma bulgularına göre yapılan içerik analizinde 14 kategori 7 tema aşağıda Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3 Temalar ve Kategoriler

TEMALAR	KATEGORİLER
Dersi Bölme	Olumsuz Özellikler
İçsel Kaynaklı	İlgi Tutum
Dışsal Kaynaklı	
Tecrübe	Kolaylık
Duruma Göre	
İletişimsel	Yöntemler
Etkinlik	

Yaptırım	
Öğrenciye Yapılan	Etkisi Olmayan
Öğretmenin Yaptığı	
Duruma Göre	Tespit
Tecrübe	
Dışsal Odaklı	Önlemler
Öğretmen Odaklı	

Araştırma verileri analizinde ortaya çıkan kodlardan 14 kategori belirlenmiştir. Bu kategorilerden 7 tema oluşturulmuştur.

4.1.1. Öğretmenlerin Sınıf İçerisinde Karşılaştıkları Problemler:

Öğretmenlerin sınıf içerisinde karşılaştıkları problemlere verdikleri cevaplar sonucunda aşağıdaki tablo 4 oluşturulmuştur. Bulgular imam hatip ortaokulu ve düz ortaokul için ayrı ayrı yorumlanmıştır. Kodların sonucuna göre kategori olarak dersi bölme, içsel kaynaklı, dışsal kaynaklı ve tema olarak da olumsuz özellikler, ilgi ve tutum oluşmuştur. Dersi bölme kategorisinde öğrencilerin dersin işlenişinde dersi böldüğü ve olumsuz özellikler teması ortaya çıkmıştır. İçsel kaynaklı kategoride çocuğun hazır bulunuşluluk eksikliği, çekinmesi, dikkat dağınıklığı gibi içsel durumlar yer alırken dışsal kaynaklı kategoride materyal, malzeme eksikliği yer alarak ilgi ve tutum teması oluşmuştur.

Tablo 4. Öğretmenlerin Sınıf İçerisinde Karşılaştıkları Problemler

KODLAR	İMAM HATİP ORTAOKULU	DÜZ ORTAOKULU	KATEGORİ	TEMA
	<i>f</i>	<i>f</i>		
Derste Konuşma	6	5	Dersi Bölme	Olumsuz Özellikler
Dersin İşlenişini Engelleme	1	2		
Öğrencilerin Birbirlerine Kaba Söz Söylemeleri	1	3		
Öğrencilerin Birbirlerini Şikâyet Etmesi	1	2		

Başka Şeylerle İlgilenme	2	-		
İzinsiz Ayağa Kalkma	1	1		
Aşırı Hareketli Olmaları	1	1		
Derse İlgisizlik	1	2	İçsel Kaynaklı	İlgi ve Tutum
Hazır Bulunuşluluk Eksikliği	1	2		
Dikkat Dağınıklığı	4	1		
Çekinme, Uyumsuzluk	1	1		
Not Kaygısı	1	-		
Konsantrasyon Eksikliği	1	2		
Ders Süresinin Uzun Olması	1	-		
Sınıf Düzeninin Sıkıcılığı	1	2	Dışsal Kaynaklı	
Materyal Eksikliği	1	2		

İmam hatip ortaokulunda bazı öğretmenler bu soruya birkaç tane cevap vermiştir. Öğretmenler sınıfta karşılaştıkları en önemli disiplin problemi olarak “derste konuşmayı” belirtmişlerdir. İkinci sıradaki disiplin problemi ise “dikkat dağınıklığı”dır. Bu problemi 4 öğretmen dile getirmiştir.

Fatma: *“Daha çok derste konuşma, dersin işlenişini engelleme gibi sorunlarla karşılaşıyorum”* demiştir.

Ali: *“Öğrencilerin birbirlerine karşı olan kaba söz ve davranışları, dikkat dağınıklığı, hazır bulunuşluluk eksikliği”* demiştir.

Firdevs: *“Söz almadan konuşma, başka şeylerle ilgilenme, ders materyallerinin eksik getirilmesi”* demiştir.

Düz ortaokulda öğretmenler sınıfta karşılaştıkları en önemli ve birinci disiplin problemi olarak “derste konuşmayı” belirtmişlerdir. İkinci sıradaki disiplin problemi ise “öğrencilerin birbirine kaba söz söylemeleridir”. Bu problemi 3 öğretmen dile getirmiştir.

Dile getiren öğretmen sayısı az olsa da imam hatip ortaokulu öğretmenleriyle uyuşan kodlar “izinsiz ayağa kalkma, aşırı hareketli olma, çekinme ve uyumsuzluk” olmuştur. “Başka şeylerle ilgilenme, not kaygısı, ders süresinin uzun olması” ise imam hatip ortaokulu öğretmenlerinin sonuçlarıyla hiç uyuşmamaktadır.

Baha: “Sınıfta karşılaştığım disiplin problemi daha çok ders esnasında konuşma şeklindedir. Çocuklar uyarılarıma rağmen sürekli konuşmaktadır” demiştir.

Çiğdem: “Sınıf içerisinde farklı problemlerle karşılaşıyorum. 1. Öğrenci motivasyonunda düşüş eğilimi. 2. Malzeme ve hazırlıklar konusunda derse ilgisizlik sorumsuzluk. 3. Aşırı hareketlilik davranışlarda, örneğin aşırı konuşmak, bedensel olarak hareketlilik” demiştir.

Gül: “İzinsiz konuşma, itiraz etme, gruplaşarak dersi kaynatma, akran zorbalığı” demiştir.

4.1.2 Öğretmenlerin Sınıfta Disiplini Sağlaması Zor mu?

Öğretmenlere sorulan, “Sınıfta disiplini sağlamak zor geliyor mu?”, sorusuna verdikleri cevaplar aşağıda tablo 5’te gösterilmiştir. Bulgular imam hatip ve düz ortaokul olarak ayrı yorumlanmıştır. Kodların sonucuna göre kategori olarak tecrübe, duruma göre ve tema olarak da kolaylık oluşmuştur. Tecrübe kategorisinde öğretmenlerin bazıları dersin işleniş sırasında disiplin sağlamanın zor gelmediğini bazıları zor geldiğini söylemişler ve bu da kolaylık temasını ortaya çıkarmıştır. Duruma göre kategorisinde zorluk derecesi öğretmenin tecrübesine ve dersin saatine göre ayrılırken kolaylık teması ortaya çıkmıştır.

Tablo 5. Öğretmenlerin Disiplin Sağlama Üzerine Görüşleri

KODLAR	İMAM HATİP ORTAOKULU	DÜZ ORTAOKULU	KATEGORİ	TEMA
	<i>f</i>	<i>f</i>		
Zor Gelmiyor	6	4	Tecrübe	Kolaylık
Zor Geliyor	2	3		

Tecrübesizken Zor, Tecrübeliyken Kolay	1	1	Duruma Göre
Dersin Saatine Göre Zor Geliyor	1	2	

İmam hatip ortaokulunda 6 öğretmen derste disiplin sağlamada problem yaşamadığını belirtmiştir. 2 öğretmen, disiplin sağlamanın zor olduğunu ifade etmiştir. Bir öğretmen, sınıf disiplini sağlamada tecrübesizken zor, tecrübeliyken kolay geldiğini söylemiştir. Bir öğretmen ise yorgunluk arttıkça disiplin sağlamanın zorlaştığını belirtmektedir.

Ali: ‘*Hayır, zor gelmiyor. Tecrübe kazandıktan sonra öğrencilerle özel bağlar kurarak sınıf hakimiyetini sağlayabiliyorum. Bununla beraber ergenlik çağındaki sınıflarda zaman zaman zor durumlar yaşanabiliyor. Bunun için en iyi çözüm bağlayıcı disiplin kuralları gereklidir*’ demiştir.

Ahmet: ‘*Sınıfta disiplini sağlamak bana zor gelmiyor. Öğrencilerle iyi ilişkiler kurulduğunda, öğrencinin gözünde öğretmenin saygınlığı olduğunda sınıf disiplini sağlamak kolaylaşıyor*’ demiştir.

Gülseren: ‘*İlk yıllarda zor geliyordu. Artık zor gelmiyor. Çünkü herkesin matematik dersini yapmak zorunda olmadığını idrak ettim*’ demiştir.

Zafer: ‘*Yorgun olduğum zamanlar da zor geliyor. İlk 3-4 derste sıkıntı çekmiyorum*’ demiştir.

Düz ortaokulda, 4 öğretmen derste disiplin sağlamada problem yaşamadığını belirtmiştir. 3 öğretmen ise disiplin sağlamanın zor geldiğini ifade etmiştir. 2 öğretmen dersin saatine göre zor geldiğini belirtirken, 1 öğretmen ise sınıf disiplini sağlamada tecrübesizken zor olduğunu, tecrübeliyken kolay geldiğini söylemiştir.

İki okul türü öğretmenlerinde frekansı az olup uyuşan tek kod ise “tecrübesizken zor, tecrübeliyken kolay” kategorisi olmuştur.

Orhan: ‘*Disiplini sağlamak zor gelmiyor. Farklı yöntem, teknikleri kullanarak dersimi sıkıcı olmaktan kurtarıyorum*’ demiştir.

Saray: “Hiçbir problemle karşılaşmıyorum, çünkü çok anlayışlıyım” demiştir.

Fatih: “Sınıf mevcutlarının fazla olması disiplini sağlamayı zorlaştırıyor” demiştir.

Baha: “Bazı sınıflarda sınıfı susturmakta zorlandığım doğrudur” demiştir.

Hipotenüs: “Sınıf mevcudu çok fazla değilse ve düzeni sürekli bozmak isteyen öğrenci yoksa disiplini sağlamak çok zor değil” demiştir.

4.1.3. Disiplin Problemleriyle Baş Ederken En Sık Kullandığınız Yöntem:

Öğretmenlere en sık kullandıkları yöntem sorulduğunda verilen cevaplar doğrultusunda aşağıdaki tablo 6 oluşturulmuştur. Bulgular imam hatip ve düz ortaokul olarak yorumlanmıştır. Kodların sonucuna göre kategori olarak iletişimsel, etkinlik, yaptırım ve tema olarak da yöntemler oluşmuştur. İletişimsel kategorisinde öğrencilerin dersin işlenişinde dersi böldüğü için konuşma, uyarma gibi; Etkinlik kategorisinde öğrencilerin dikkatini farklı bir yöne çekerek; Yaptırım kategorisinde ise kalıcı çözümler üreterek yöntem temaları ortaya çıkmıştır.

Tablo 6. Öğretmenlerin Disiplin Sağlamak İçin Kullandıkları Yöntemler

KODLAR	İMAM HATİP ORTAOKULU	DÜZ ORTAOKULU	KATEGORİ	TEMA
	<i>f</i>	<i>f</i>		
Konuşmak	5	5	İletişimsel	Yöntemler
Uyarmak	2	2		
Öğrenciden Söz Almak	1	1		
Göz Teması Kurma	1	-		
Sınıf Kurallarını Öğrencilerle Belirleme	1	-		
Öğrenci ile İyi İlişkiler Kurmak	2	4		
Ses Tonu ile Dikkat Çekme	1	1		

Oyun Oynamak	1	-	Etkinlik
Sosyal Etkinlik	1	1	
Sorumluluk Verme	2	2	
Dikkat İçin Etkinlik Yapma	2	2	
Yöntem Değiştirme	1	3	
Veliyi Aramak	2	1	Yaptırım
Tutanak (Ek 9)	2	2	

İmam hatip ortaokulunda disiplin problemleriyle baş ederken öğretmenlerin en sık kullandığı yöntem “konuşmaktır”. En az kullandıkları yöntemler ise “öğrenciden söz almak, oyun oynamak, ses tonu ile dikkat çekmek, yöntem değiştirmek, sosyal etkinlik yapmak, göz teması kurmak ve sınıf kurallarını öğrencilerle belirlemektir”.

Fatma:” *Konuşmak, uyarmak ve aynı hatayı yapmaması için öğrenciden söz almak gibi yöntemleri kullanıyorum. Öğrencinin karıştığı daha büyük olaylarda ise veliyi arıyorum*” diye söylemiştir.

Ahmet:” *Öğrencilerle iyi ilişkiler kurmak çok önemlidir. Öğrenciyi anlamak, iyi bir dinleyici olmak ve koşulsuz sevmek öğrencinin öğretmene saygı duymasını sağlar. Bu nedenle sınıfta disiplinle ilgili sorunlar yaşamamak için öğrencilerimizle iyi ilişkiler geliştirmeye çalışıyorum. Ayrıca dikkat süresinin azaldığı bu süreçte derste öğrencilerin dikkatlerini toplayabilecekleri etkinlikler yapmaya çalışıyorum*” diye söylemiştir.

Zafer: ”*Birinci olarak Ek -9’u kullanıyorum. Öğrenciler, idareden ve velilerinden çok çekiniyorlar*” diye söylemiştir.

Menekşe: ”*Sınıfın düzenini bozan öğrencilere görev vermek, bağırmadan göz teması kurmak. Sınıf kurallarına hep beraber uymamız gerektiği, kuralların hem öğrenci hem de öğretmen için geçerli olduğunu ilk derste belirterek sınıf kurallarını birlikte belirlemek*” diye söylemiştir.

Düz ortaokulda, disiplin problemleriyle baş ederken öğretmenlerin en sık ve birinci sırada kullandığı yöntem “konuşmak” olmuştur ve bu sonuç imam hatip

öğretmenlerinin cevaplarıyla uyuşmuştur. İkinci olarak ise “öğrenci ile iyi ilişkiler kurmak” sonucunu 4 öğretmen belirtmiştir. En az kullandıkları yöntemler ise “öğrenciden söz almak, sosyal etkinlik yapmak, ses tonu ile dikkat çekmek, veliyi aramak” olmuştur. İmam hatip ortaokulu öğretmenleriyle hiç örtüşmeyen bulgular ise “göz teması kurma, sınıf kurallarını belirleme, oyun oynama” olmuştur.

Baha: *“Konuyu anlatmayı bırakıp en az 5 dakika kadar çocuklarla konuşuyorum”* demiştir.

Hipotenüs: *“Öncelikle sınıf içinde yapılan kısa konuşmalar ile çözmeye çalışırım. Daha sonra sorunlu öğrenciler ile bire bir görüşürüm. Kendim çözemiyorsam rehberlik ve idareden yardım alırım”* demiştir.

Çiçek: *“Yaptıkları davranışın beni ne gibi bir zor durumda bıraktığını anlatıyor, onlarla yakınlık kurmaya çalışıyor ve sesimi yükselterek susmalarını sağlıyorum”* demiştir.

Orhan: *“Dersi bozan öğrencilerime görevlendirmeler vererek sağlıyorum. Akademik başarısı düşük olan öğrencilerimi başarısı yüksek olan arkadaşlarıyla etkinlikler yaptırıp başarı duygusunu tatmasını sağlıyorum. İstasyon tekniği ve kimdir bu tekniklerini daha çok kullanıyorum”* demiştir.

4.1.4. Disiplin Problemlerinde Etkili Olmayan Teknikler:

Öğretmenlere disiplin problemlerinde etkili olmadığını düşündüğünüz teknikler nelerdir diye sorulduğunda verilen cevaplara göre aşağıdaki tablo 7 oluşturulmuştur. Bulgular imam hatip ve düz ortaokul olarak yorumlanmıştır. Öğretmenlerin cevaplarına göre oluşturan kodlar sonucu iki kategori olarak öğrenciye yapılan, öğretmenin yaptığı kategoriler oluşmuştur. Kategorilerin sonucunda etkisi olmayan teması oluşmuştur. Öğrenciye yapılan kategorisinde öğretmenlerin bazıları dersin işleniş sırasında öğrenciye yapılan korkutmak, cezalandırmak gibi kodların etkili olmadığı, ayrıca öğretmenin yaptığı kategorisinde olumsuz tavırlar ise etkisi olmayan temasını ortaya çıkarmıştır.

Tablo 7. Disiplin Problemlerinde Etkili Olmayan Teknikler

KODLAR	İMAM HATİP ORTAOKULU	DÜZ ORTAOKULU	KATEGORİ	TEMA
	<i>f</i>	<i>f</i>		
Uyarmak	2	5	Öğrenciye Yapılan	Etkisi Olmayan
Görmezden Gelmek	2	2		
Bağırarak ve Kötü Kelimeler Kullanmak	2	3		
Şiddet	1	-		
Cezalandırmak	1	2		
Korkutmak	3	3		
Öğretmenin Tepkisiz Tepkisi (Pasif Sessizlik)	1	1	Öğretmenin Yaptığı	
Sınıf Kuralları	1	1		
Tekdüze Ders İşlemek	2	2		
Rol-Model Olduğunu Unutmak	1	3		

İmam hatip ortaokulunda öğretmenlere, etkili olmayan disiplin yönteminin ne olduğu sorulduğunda üç öğretmen “korkutma” yönteminin yetersiz olduğunu söylemiştir. Öğretmenlere göre etkili olmayan diğer yöntemler ise “uyarmak, görmezden gelmek, tekdüze ders işlemek, bağırarak ve kötü kelimeler kullanmaktır”. Bu yöntemler iki öğretmen tarafından dile getirilmişlerdir.

Ahmet: “Sınıfta tekdüze öğretim tekniği ile ders vermek, öğrencilerin sıkılmasına neden olabilir. Sıkılan öğrenci davranış sorunları gösterir. Teknoloji ile büyüyen günümüze çocuklarından görsel üyelerin çoğunlukla olduğu anlatım maddeleri öğrencilerin motivasyonunu artırabilir. Öğrencinin dikkatini çekebilmek sınıfta disiplini sağlayabilmek için çok önemlidir. Bu hususta farklı öğretim teknikleri kullanılarak öğrencilerin dikkatleri celp edilmelidir” diye söylemiştir.

Gülseren: “Şiddet uygulamak hiç etkili değil” diye söylemiştir.

Muzaffer: *‘‘Aynı ses tonuyla ders anlatmak, öğretmenin sessiz kalarak öğrencilerin dersi dinlemelerini beklemek, sınıfta nasıl davranılacağını anlatmak veya kuralları yazılı olarak duvara asmak etkili olmayan tekniktir’’* diye söylemiştir.

Menekşe: *‘‘İstenmeyen davranışın sık sık dile getirilmesi, otoriter yöntem ile disiplin problemlerini çözmek’’* diye söylemiştir.

Düz ortaokulda öğretmenlere, etkili olmayan disiplin yönteminin ne olduğu sorulduğunda beş öğretmen ‘‘uyarma’’ yönteminin yetersiz olduğunu söylemiştir. İkinci sırada etkili olmayan yöntemlerde ise ‘‘bağırarak, kötü kelimeler kullanmak, korkutmak ve öğretmenin rol model olduğunu unutmaması’’ yer almıştır. Üçüncü sırada ise ‘‘görmezden gelmek, cezalandırmak ve tekdüze ders işlemek’’ etkili olmayan yöntem olarak çıkmıştır. Öğretmenlere göre etkili olmayan diğer yöntemler ise ‘‘sınıf kuralları, öğretmenin tepkisiz tepkisi’’ olmuştur. İmam hatip ortaokulu öğretmenleriyle devlet ortaokulu öğretmenlerinde hiç örtüşmeyen bulgu ise ‘‘şiddet’’ yöntemi olmuştur.

Gül: *‘‘Sözel uyarma, nasihat, alttan alma, tepkisiz kalma’’* diye söylemiştir.

Çiğdem: *‘‘Sürekli öğrencileri tenkit etmek, kızmak, azarlamak, suçlamak öğrencileri rahatsız ediyor. Onlar daha çok ciddiye alınıp konuşmak ve gerçekten önemsendiklerini hissetmek istiyorlar. Güven ortamını sağlayınca disiplin problemleri de az görülüyor’’* diye söylemiştir.

Hipotenüs: *‘‘Sürekli yüksek sesle aynı cümleler ile öğrenciyi uyarmak ve tutarsız davranışlar etkisiz yöntemler olabilir’’* diye söylemiştir.

Saray: *‘‘Kızma, yapma, etme kelimeleri’’* diye söylemiştir.

Baha: *‘‘Disiplin sorunu oluşturan çocukların yönetimin yanına götürülmesi etkisizdir’’* diye söylemiştir.

4.1.5. Öğretmenlerin Derste Disipline Fazla Zaman Ayırması:

Öğretmenlerin derste disipline fazla zaman ayırması gerekir mi sorusuna verilen cevaplar sonucunda aşağıdaki tablo 8 oluşmuştur. Bulgular imam hatip ve düz ortaokul olarak ayrı yorumlanmıştır. Öğretmenlerin cevaplarına göre oluşan kodlardan duruma göre ve tecrübe kategorisi sonucu çıkmıştır. Bu kategorilerden de bir tane

tespit teması oluşmuştur. Kodların sonucuna göre iki kategori olarak tecrübe, duruma göre ve tema olarak da tespit teması oluşmuştur. Tecrübe kategorisinde öğretmenlerin bazıları fazla zaman ayırmaya gerek olmadığını söylemişler ve bu da Tespit temasını ortaya çıkarmıştır. Duruma göre kategorisinde ise sınıfına göre değişir koduyla öğretmenin tespit teması ortaya çıkmıştır.

Tablo 8. Öğretmenlerin Derste Disipline Fazla Zaman Ayırması

KODLAR	İMAM HATİP ORTAOKULU	DÜZ ORTAOKULU	KATEGORİ	TEMA
	<i>f</i>	<i>f</i>		
Sınıfına Göre Değişir	7	8	Duruma Göre	Tespit
Daha Fazla Zaman Ayırmaya Gerek Yok	3	2	Tecrübe	

İmam hatip ortaokulu öğretmenleri derste disipline daha fazla zaman ayırmanın gerekip gerekmediği sorulduğunda yedi öğretmen “sınıfına göre bu durumun değiştiğini” ifade etmiştir. Üç öğretmen ise “disipline daha fazla zaman ayırmanın gerek olmadığını” söylemiştir.

Fatma: *“Bu durum sınıf bazında değişiklik göstermektedir. Bazı sınıflar daha sorunlu olduğu için daha fazla zaman ayırmak gerekirken; bazı sınıflar da bu kadar zaman ayırmaya gerek kalmaz”* diye söylemiştir.

Ahmet: *“Öğretmenler sınıfta disipline fazla zaman ayırmamalıdır. Dersten önce öğrencilerle oluşturacağı iyi ilişkilerde öğrencilerin gözünde saygınlık kazanmalıdır. Ders dışında öğrencilerle sohbet etmek, dinlemek ve anlamaya çalışmak derste disiplin için daha az vakit harcanmasını sağlayacaktır”* diye söylemiştir.

Gülseren: *“Derse göre değişebilir. Duruma göre, sınıfın durumuna göre zaman ayarlanmalı”* diye söylemiştir.

Mehmet: *“Sınıftan sınıfa göre değişir. Eğer öğretmen sınıf yönetimi konusunda yeterli ise, konuları işleyip sınıfı yönlendirebiliyorsa disiplin konularına fazla zaman ayırmasına gerek kalmayabilir. Ama tam tersi bir durum söz konusu ise*

tabi ki sınıf yönetiminin ve sınıf düzeni için disiplin konularına eğilmeli ve zaman ayırmalıdır” diye söylemiştir.

Devlet ortaokulu öğretmenleri derste disipline daha fazla zaman ayırmanın gerekip gerekmediği sorulduğunda sekiz öğretmen “sınıfın durumuna göre değiştiğini” ifade etmiştir. İki öğretmen ise “disipline daha fazla zaman ayırmanın gerek olmadığını” söylemiştir. İki ortaokul türünde de öğretmenlerin verdikleri cevaplara genel olarak bakıldığında çıkan sonuçlar birbiriyle uyuşmaktadır.

Sanat: *“Sınıfın durumuna göre değişebilir. Bazı sınıflarda hiçbir disiplin problemi olmuyor. Ama sorun çıkartacak öğrenci profili varsa evet disiplin için ekstra zaman ayırmak gerekir”* diye söylemiştir.

Fatih: *“Disiplin sağlayana kadar ayrılan sürenin yeterli olduğunu düşünüyorum”* diye söylemiştir.

Çocuk: *“Evet öğretmenlerin derste disipline daha fazla zaman ayırabilir. Etkili öğretilerde sınıfta disiplin olmazsa diğer çocuklarında öğrenmesini engelleyeceği için olmaz”* diye söylemiştir.

Çiçek: *“Ders işlenebildiği sürece aşırı katı kurallara takılmamak gerektiğini düşünüyorum. Fakat onları disipline etmenin diğer bir yolu olarak daha fazla iletişim ve yakın ilişki kurmaya zaman ayırmak gerektiğini düşünüyorum”* diye söylemiştir.

4.1.6. Disiplin Problemlerinin Önlenmesi İçin Öneriler:

Öğretmenlerin disiplin problemlerinin önlenmesi için önerileri sorusuna verdikleri cevaplara göre aşağıdaki tablo 9 oluşturulmuştur. Bulgular imam hatip ve düz ortaokul olarak yorumlanmıştır. Öğretmenlerin cevaplarına göre oluşan kodlardan iki tane dışsal odaklı ve öğretmen odaklı kategorileri oluşmuştur. Bu kategorilerden önlemler adlı tema oluşmuştur. Dışsal odaklı kategorisinde öğretmenlerin dışarıdan gelecek kesin çözümler üzerine yoğunlaştıkları görülürken, öğretmen odaklı kategorisinde öğretmenin sorun üzerinde yoğunlaşması önlemler temasını ortaya çıkarmıştır.

Tablo 9. Disiplin Problemlerinin Önlenmesi İçin Öneriler

KODLAR	İMAM HATİP ORTAOKULU	DÜZ ORTAOKULU	KATEGORİ	TEMA
	<i>f</i>	<i>f</i>		
Yeni Bir Disiplin Yönetmeliği	2	3	Dışsal Odaklı	Önlemler
Yöneticilerin Disiplin Yönetmeliğini Uygulaması	1	2		
Yazılı Ceza Uygulaması	2	1		
Eğitim Programı Duruma ve Çoklu Zekaya Güncellenmeli	1	4		
Veli Görüşmesi	3	3		
Ortak Kurallar Konmalı ve Ortak Tepkiler Verilmeli	3	2	Öğretmen Odaklı	
Öğrenci ile İyi İlişki Kurmak	7	3		
Ders Dışı Etkinlik Yapmak	1	2		
Öğretmenin Kendini Geliştirmesi	2	2		
Kaynağını Teşhis Etmek	1	3		
Boş Bırakmamak	2	1		
Ders Önemi Vurgulamalı	1	1		
Tutarlı, Mantıklı Olmak	2	3		

İmam hatip ortaokulu öğretmenin öğrenci ile ilgili iyi ilişkiler kurmasının önemli olduğu yedi öğretmen tarafından belirtilmiştir. Eğitimin paydaşlarından olan velilerle görüşmenin önemi üç öğretmen tarafından vurgulanmıştır. Herkes için ortak kuralların konulması ve ortak tepkilerin verilmesi gerektiği üç öğretmen tarafından ifade edilmiştir.

Menekşe: *“Öğrencilerle iyi bir iletişim içinde olmak, güvenlerini kazanmak, öğrencileri kısa bir süre de olsa boş bırakmamak, iyi bir zaman yönetimi, demokratik*

bir ortam kurulması, disiplin problemlerinin önlenmesi açısından önemlidir” diye söylemiştir.

Muzaffer: ‘‘Disiplin yönetmeliğinin değiştirilmesiyle caydırıcı cezaların uygulanması problemlerin önlenmesinde etkili olacaktır, ailelerin iletişime geçerek öğrencinin durumu hakkında bilgi vermek etkili olabilir’’ diye söylemiştir.

Zafer: ‘‘Derste boş vakit bırakmamak gerekir, çocuklarla göz teması kurulması gerekir. Her dersin değerli olduğu çocuklara hissettirilmesi gerekir’’ diye söylemiştir’’ diye söylemiştir.

Firdevs: ‘‘Bütün öğretmenlerin ortak problemlere karşı aynı tepkileri vermeleri gerekir. Birlikte hareket edilmelidir. Açık ve net tepkiler verilmelidir’’ diye söylemiştir.

Düz ortaokul öğretmenleri birinci sırada “eğitim programının öğrenci ihtiyaçları doğrultusunda güncellenmesi” sonucunun önemli olduğunu belirtmişlerdir ve bu dört öğretmen tarafından söylenmiştir. İkinci sırada ise “yeni bir disiplin yönetmeliği oluşturulmak, veli görüşmesi yapmak, öğrenci ile iyi ilişkiler kurmak, kaynağını teşhis etmek, tutarlı ve mantıklı olmak” sonucu çıkmaktadır. Öğretmenler tarafından en az önerilen öneriler ise “yazılı ceza uygulaması, boş bırakmamak, dersin önemini vurgulamak” olmuştur. İmam hatip ortaokulu öğretmenleriyle devlet ortaokulu öğretmenleri arasında frekans olarak en çok verilen cevaplar örtüşmemektedir. Ayrıca diğer bulgularda tam örtüşen bulgular ise sırayla “veli görüşmesi, öğretmenin kendini geliştirmesi ve ders öneminin vurgulanması” olmuştur.

Çiçek: ‘‘Çocukların yönelebileceği daha fazla ve çeşitli aktivite okul genelinde uygulanmalı. Çocukların enerjilerini atabileceği ve kendilerini başarılı, yetenekli hissedip okulla bağ kurabilecekleri alanları olmalı. Sınıflar ve okul çok kalabalık olmamalı’’ diye söylemiştir.

Baha: ‘‘Disiplin problemlerinin aşılması konusunda öğretmene birtakım serbestlikler sunulmalıdır. Sözgelimi okul yönetimi öğretmene yeteri kadar zaman sunmalıdır. Yani müfredatın yetişmesi konusunda baskı yapmamalıdır. Bunun dışında disiplin problemi oluşturan problem her ne ise, bu probleme yüzeysel bakılarak bir

çözüm geliştirilemez. Problemin doğası anlaşılıp, buna göre hareket edilmelidir. Yapay çözümler problemi ortadan kaldırmak yerine daha da artarak devam etmesini sağlar. Yine tabi ki, öğretmen doğru çözümü bulduğunda herhangi bir soruşturmaya tabi tutulmamalıdır” diye söylemiştir.

Çiğdem: “Her zaman doğru iletişim, bütün sorunların tanımlanması ve gereğince çözülmesi için çok önemlidir. Öğrencilerin yaş, ebeveynlerinin eğitim ve ekonomik durumları göz önünde bulundurulmalı. Çocuğu doğru anlamalı soruna yol açmadan önce sorunun önü kesilmeli diye düşünüyorum” diye söylemiştir.

Çocuk: “Öz disiplinli, sorumluluk bilinci gelişmiş, en önemlisi öğrencilere başkalarının haklarını anlamayı ve onlara saygı göstermeyi öğretmek” diye söylemiştir.

Sanat: “Sınıf mevcutlarının az olması. Yönetmelikte de disiplin konusu ile ilgili değişiklikler yapılabilir” diye söylemiştir.

Genel olarak bakıldığında İmam hatip ortaokulu ve düz ortaokulundaki öğretmenlerin disiplin problemleri konusundaki görüşlerinde, eğitim-öğretim ortamında disiplin problemlerinin, öğretmenin sınıf yönetimi başarısının, öğretmen-öğrenci davranışlarının, okul yönetici rollerinin, öğretmenin tecrübesinin ve öğrencilerin derse karşı tutumlarının önem arz ettiği bulgusuna ulaşılmıştır. İmam hatip ortaokulunda “derste konuşma, zor gelmiyor, konuşmak, korkutmak, sınıfa göre değişir, öğrenciyle iyi ilişkiler kurmak” kodları frekansı en yüksek çıkan kodlar olmuştur. Devlet ortaokulunda ise “derste konuşma, zor gelmiyor, konuşmak, uyarmak, sınıfına göre değişir, eğitim programı duruma ve çoklu zekaya göre güncellenmeli” kodları frekansı en yüksek çıkan bulgular olmuştur. “İzinsiz ayağa kalkma, aşırı hareketli olma, dikkat dağınıklığı, çekinme ve uyumsuzluk, tecrübesizken zor tecrübeliyken kolay, öğrenciden söz almak, ses tonu ile dikkat çekmek, sosyal etkinlik, veliyi aramak, öğretmenin tepkisiz tepkisi, sınıf kuralları, yazılı ceza uygulaması, boş bırakmamak, ders öneminin vurgulanması” frekansı en az çıkan bulgu olmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1.Sonuçlar

“İmam Hatip Ortaokulu ve Düz Ortaokulda Görev Yapan Öğretmenlerin Disiplin Problemleri Konusundaki Görüşleri” adlı çalışmanın içerik analizinde yedi tane tema oluşturulmuştur.

Genel olarak bakıldığında imam hatip ortaokulu ve düz ortaokuldaki öğretmenlerin disiplin problemleri konusundaki görüşlerinde, eğitim-öğretim ortamında disiplin problemlerinin, öğretmenin sınıf yönetimi başarısının, öğretmen-öğrenci davranışlarının, okul yönetici rollerinin, öğretmenin tecrübesinin ve öğrencilerin derse karşı tutumlarının önem arz ettiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin derste karşılaştıkları problemler dahilinde imam hatip ortaokulunda “dersi bölme, içsel kaynaklı, dışsal kaynaklı” kategorilerinden “olumsuz özellik ve ilgi-tutum” teması oluşmuştur. Ayrıca “derste konuşma, dikkat dağınıklığı” frekansı en yüksek tekrar edenler olmuştur. Bu sebeple öğrencilerin imam hatip ortaokulunda, dikkatlerini derse veremeyip çok konuştukları sonucuna ulaşılmıştır. Düz ortaokulda ise imam hatip ortaokulundaki aynı kategori ve temalar oluşmuştur. Bunlar ise “dersi bölme, içsel kaynaklı, dışsal kaynaklı” kategorilerinden “olumsuz özellik ve ilgi-tutum” teması oluşmuştur. Ayrıca olarak “derste konuşma, öğrencilerin birbirlerine kaba söz söylemeleri” frekansı en yüksek tekrar edenler olmuştur. Düz ortaokulda ise öğrenciler için sınıflar kalabalık olduğu için derste konuştukları ve birbirlerine kaba söz söyledikleri sonucu çıkmaktadır. Sonuç olarak bu iki okul türünde de derste öğrenci konuşması tam örtüştüğü için çıkan veriler uyumludur.

İmam hatip ortaokulundaki öğretmenlere sınıfta disiplini sağlamak zor gelip gelmediği sorulduğunda, “tecrübe ve duruma göre” kategorisinden “kolaylık” teması sonucu çıkmıştır. “Tecrübe arttığında kolay geldiği” sonucunun frekansı altı olurken, “zor geliyor” diyen iki kişi çıkmıştır. “Duruma göre” kategorisinde “dersin saatine göre” kodu ise en az çıkan sonuç olmuştur. Düz ortaokulda ise dört öğretmen derste disiplin sağlamada problem yaşamadığını belirtmiştir. üç öğretmen ise disiplin

sağlamanın zor geldiğini ifade etmiştir. İki öğretmen dersin saatine göre zor geldiğini belirtirken, bir öğretmen ise sınıf disiplini sağlamada tecrübesizken zor, tecrübeliyken kolay geldiğini söylemiştir. Sonuç olarak bakıldığında öğretmenlerde zor gelmediğini söyleyenler çoğunlukta olarak uyuşmaktadır. Zor geldiğini söyleyenler de çoğunlukta olarak uyuşmaktadır. İki okul türü öğretmenlerinde frekansı az olup frekans değeri olarak tam uyuşan tek kod ise “tecrübesizken zor, tecrübeliyken kolay” kategorisi olmuştur.

İmam hatip ortaokulunda öğretmenlerin en sık kullandıkları yöntem gelince “iletişimsel, etkinlik, yaptırım” kategorilerinden “yöntem” teması oluşmuştur. Bu kategorilerin kodlarına bakıldığında “sözel iletişimin” ögesi olan kod, “öğrenciyle konuşmak” en çok tekrar edilen frekans olmuştur. “Öğrenciyle göz teması kurma, öğrenciden söz alma, öğrencilerle sınıf kurallarını belirleme” en az tekrar edilen sonuç olmuştur. “Etkinlik” kategorisinde ise “yöntem değiştirme, oyun oynama, sosyal etkinlik, ses tonu ile dikkat çekme” en az tekrar edilen sonuç olmuştur. “Yaptırım” kategorisinde ise 2 kişi “veliyi arayalım” derken, diğer 2 kişi de “tutanak tutulmalı” cevabını vermiştir. Düz ortaokulda ise disiplin problemleriyle baş ederken öğretmenlerin en sık ve birinci sırada kullandığı yöntem “konuşmak” olmuştur ve bu sonuç imam hatip öğretmenlerinin cevaplarıyla uyuşmuştur. Burada her iki okul türü içinde öğretmenlerin önce öğrencilerle iletişime geçmeye çalıştıkları çok önemli bir sonuçtur. İkinci olarak ise “öğrenci ile iyi ilişkiler kurmak” sonucunu dört öğretmen belirtmiştir. En az kullandıkları yöntemler ise “öğrenciden söz almak, sosyal etkinlik yapmak, ses tonu ile dikkat çekmek, veliyi aramak” olmuştur. İmam hatip ortaokulu öğretmenleriyle hiç örtüşmeyen bulgular ise “göz teması kurma, sınıf kurallarını belirleme, oyun oynama” olmuştur. Sonuç olarak bakıldığında iki okul türünde öğrenciyle konuşma ve iyi iletişime geçmenin öğretmenler için önemli olduğu sonucu oluşmuştur.

İmam hatip ortaokulunda öğretmenlere etkili olmadığını düşündükleri teknikler sorulduğunda “Öğrenciye yapılan ve öğretmenin yaptığı” kategorilerinden “etkisi olmayan” teması çıkmıştır. “Öğrenciye yapılan” kategorisinde en çok tekrar edilen “korkutmak” kodu frekansı en yüksek çıkan sonuç olmuştur. “Şiddet ve cezalandırmak” frekansı en az olan kodlar olmuştur. “Öğretmenin yaptığı”

kategorisinde frekansı en yüksek kod “tekdüze ders işlemek, bağırarak, kötü kelimeler kullanmak” olmuştur. Düz ortaokulda ise öğretmenlere, etkili olmayan disiplin yönteminin ne olduğu sorulduğunda beş öğretmen “uyarma” yönteminin yetersiz olduğunu söylemiştir. Sözel olarak bir uyarının öğrenci üzerinde etkisi olmadığı çıkan sonuçlar arasındadır. İkinci sırada ise etkili olmayan yöntemlerde “bağırarak, kötü kelimeler kullanmak, korkutmak ve öğretmenin rol model olduğunu unutmaması” yer almaktadır. Sonuçta iki okul türünde verilen cevaplar değerlendirildiğinde sonuçların örtüştüğü görülmektedir. Üçüncü sırada ise “görmezden gelmek, cezalandırmak ve tekdüze ders işlemek” etkili olmayan yöntem olarak çıkmaktadır. İki okul türünde üçüncü sıradaki bu sonuçlarda örtüşmektedir. Öğretmenlere göre etkili olmayan diğer yöntemler ise “sınıf kuralları, öğretmenin tepkisiz tepkisi” olmuştur. Bu iki veri iki okul türünde frekansı az da olsa tam örtüşen sonuçlar olmuştur. İmam hatip ortaokulu öğretmenleriyle devlet ortaokulu öğretmenlerinde hiç örtüşmeyen bulgu ise “şiddet” yöntemi olmuştur. İmam hatip ortaokulunda bir kişi şiddet etkili değil derken düz ortaokulda ise hiç kimse şiddet etkili değildir dememiştir.

İmam hatip ortaokulunda öğretmenler “Derste disipline fazla zaman ayırmak gerekir mi?” sorusuna “duruma göre ve tecrübe” kategorisinden “tespit” teması sonucuna varılmıştır. “Sınıfına göre değişir” kodu en çok tekrar edilen frekansa sahip olmuştur. “Daha fazla zaman ayırmaya gerek yok” kodu ise en az frekansa sahiptir. Düz ortaokul öğretmenleri ise derste disipline daha fazla zaman ayırmanın gerekip gerekmediği sorulduğunda sekiz öğretmen “sınıfın durumuna göre değiştiğini” ifade etmiştir. Bu sonuçta her iki okul türünde de olsa bazı sınıflarda gerekli sonucuna varılmaktadır. İki öğretmen ise “disipline daha fazla zaman ayırmanın gerek olmadığını” söylemiştir. İki ortaokul türünde de öğretmenlerin verdikleri cevaplara genel olarak bakıldığında çıkan sonuçlar birbiriyle uyumaktadır. Öğretmenlerin iki okul türünde de benzer sonuçları ifade etmiş olmaları verilerin doğruluğuna işaret etmektedir.

Öğretmenlere disiplin problemlerinin önlenmesi konusunda önerileri sorulduğunda “dışsal odaklı ve öğretmen odaklı” kategoriler oluşmuştur. Bu kategorilerden de “önlemler” teması oluşmuştur. “Dışsal odaklı” kategorisinde “veli görüşmesi ve ortak kurallar konmalı, tepkiler verilmeli” frekansı en yüksek çıkan

kodlar olmuştur. Bu da öğretmen, veli ve okul yönetimi ayağının çok önemli olduğu sonucuna varılmaktadır. En az çıkan kodlar ise “yöneticiler disiplin yönetmeliğini uygulaması ve eğitim programı çoklu zekaya göre güncellenmeli” olmuştur. “Öğretmen odaklı” kategoride ise “öğrenciyle iyi ilişkiler kurmak” frekansı en yüksek olan kod olmuştur. Okulda öğrenciyle iyi iletişim halinde olunca disiplin problemi daha az olur sonucu da ortaya çıkmıştır. En az çıkan kodlar ise “ders dışı etkinlik yapmak, kaynağını teşhis etmek ve dersin önemini vurgulamak” en az frekansa sahip kodlar olmuştur. Düz ortaokul öğretmenleri birinci sırada “eğitim programının öğrenci ihtiyaçları doğrultusunda güncellenmesi” sonucunun önemli olduğunu belirtmiştir ve bu, dört öğretmen tarafından söylenmiştir. Bu çıkan sonuç ise öğrenci ihtiyaçlarının devlet ortaokulunda önemli olduğu sonucunu göstermiştir. İkinci sırada ise “yeni bir disiplin yönetmeliği oluşturulmak, veli görüşmesi yapmak, öğrenci ile iyi ilişkiler kurmak, kaynağını teşhis etmek, tutarlı ve mantıklı olmak” sonucu çıkmıştır. İkinci sıradaki verilere bakıldığında öğretmenlerin olayları iyi analiz edip ona göre kararlar alması, uygulaması ve tutarlı olması sonucu çıkmıştır. Öğretmenler tarafından en az ifade edilen öneriler ise “yazılı ceza uygulaması, boş bırakmamak, dersin önemini vurgulamak” olmuştur. İmam hatip ortaokulu öğretmenleriyle devlet ortaokulu öğretmenleri arasında frekans olarak en çok verilen cevaplar örtüşmemektedir. Ayrıca diğer verilerde tam örtüşen bulgular ise sırayla “veli görüşmesi, öğretmenin kendini geliştirmesi ve ders öneminin vurgulanması” olmuştur.

5.2. Tartışma

Araştırma bulgularının sonucuna göre imam hatip ortaokullarındaki öğretmenlerin derste hangi disiplin problemleriyle karşılaştıklarına bakıldığında 6 öğretmen, yani çalışma grubunun yarısından fazlası, sınıfta karşılaştıkları en önemli disiplin problemi olarak “derste konuşmayı” dile getirmiştir. İkinci sıradaki disiplin problemi ise “dikkat dağınıklığı”dır. Bu problemi 4 öğretmen dile getirmiştir. Düz ortaokulda ise sınıfta karşılaştıkları en önemli disiplin problemi olarak “derste konuşmayı” 5 öğretmen dile getirmiştir. İkinci sıradaki disiplin problemi ise öğrencilerin birbirine kaba söz söylemeleridir. Bu problemi ise 3 öğretmen dile getirmiştir. İmam hatip ve düz ortaokuldaki en çok çıkan sonuçlar birbiriyle uyumaktadır. Bağdatlı'nın (2015) İstanbul'da yaptığı araştırmada ise “öğrencilerin

derste izinsiz konuşmaları” 23 kişi yani çalışma grubunun yarısından fazlası dile getirmiştir. İkinci sıradaki disiplin problemi ise “öğrencilerin dersi dinlememeleri olmuştur” tur. Bu problemi 4 öğretmen dile getirmiştir. En çok çıkan sonuçlar karşılaştırıldığında bu araştırmada da sonuçlar uyumlu bulunmuştur. İkinci yüksek çıkan bulgulara baktığımızda ise sonuç tam olarak aynı olmasa da sonuç olarak “dikkat dağınıklığı” sonucu da bir “dersi dinlememe” durumu olduğu için sonuçlar örtüşmektedir, sonucu ortaya çıkmıştır. Can ve Ermaydın’ın (2018) Kahramanmaraş’ta yaptığı araştırmada ise “ders dışı gürültüyü” 14 kişi dile getirmiştir. İkinci sıradaki disiplin problemi ise “argo konuşma ve diğer öğrencileri fiziki ve psikolojik olarak rahatsız etme olmuştur.” Bu problemleri 10 öğretmen dile getirmiştir. En çok çıkan sonuçlar karşılaştırıldığında iki araştırmada da “ders dışı gürültü” sonucu “derste konuşma” sonucuyla uyuşmuştur. İkinci yüksek çıkan bulgulara bakıldığında ise imam hatip ortaokulunda sonuç uyuşmazken düz ortaokulundaki bu sonuçların ise uyuşmakta olduğu görülmüştür.

Araştırma bulgularının sonucuna göre imam hatip ortaokulundaki öğretmenlerin disiplin problemleriyle baş ederken en sık kullandığı yöntem öğrencilerle “konuşmak” tır ve 5 öğretmen bunu dile getirmiştir. İkinci çok çıkan sonuca bakıldığında “uyarmak, öğrenciyle iyi ilişkiler kurmak, dikkat için etkinlikler yapmak, sorumluluk vermek, tutanak tutmak” sonuçları görülmüştür. Öğretmenlerin en az kullandıkları yöntemler ise “veliyi aramak, öğrenciden söz almak, oyun oynamak, ses tonu ile dikkat çekmek, yöntem değiştirmek, göz teması kurmak ve sınıf kurallarını öğrencilerle belirlemek” tir. Düz ortaokuldaki öğretmenlerin disiplin problemleriyle baş ederken en sık kullandığı yöntem öğrencilerle “konuşmak” tır ve 5 öğretmen bunu dile getirmiştir. İkinci çok çıkan sonuca bakıldığında “öğrenciyle iyi ilişkiler kurmak” tır. Öğretmenlerin en az kullandıkları yöntemler ise “veliyi aramak, sosyal etkinlik, ses tonu ile dikkat çekmek, öğrenciden söz almak” tır. Hiç örtüşmeyen sonuçlar ise “göz teması kurmak, oyun oynamak, sınıf kurallarını öğrencilerle belirlemektir”. Bağdatlı’nın (2015) İstanbul’da yaptığı araştırmada ise disiplin problemleriyle baş ederken öğretmenlerin en sık kullandığı yöntem olan “veliyi haberdar etmeyi” 9 kişi dile getirmiştir. İkinci sıradaki en sık kullanılan yöntem ise 8 kişi ile “uyarıda bulunmak” olmuştur. En çok çıkan sonuçlar karşılaştırıldığında imam

hatip ortaokulu ve düz ortaokulda “konuşmak” sonuç olarak çıkarken Bağdatlı’nın (2015) araştırmasında “veliyi haberdar etme” sonucu çıkmıştır. Bu karşılaştırmada en çok çıkan bulgu sonucunda veriler uyuşmamıştır ve öğretmenlerin daha kalıcı önlemler aldıkları görülmüştür. İkinci yüksek çıkan bulgulara bakıldığında ise “uyarmak” sonucu imam hatip ortaokuluyla tam olarak örtüşmüştür fakat düz ortaokul sonucuyla uyuşmamıştır. Can ve Ermaydın’ın (2018) Kahramanmaraş’ta yaptığı araştırmada “kınamak ve uyarmak” sonucunu 2 öğretmen söylemiştir ve mevzuata uygun hareket edeceklerini sözlerine eklemiştir. Bu sonuçlar hem imam hatip ortaokulu hem de düz ortaokul sonuçlarıyla uyuşmuştur. Ayrıca yönetici mevzuat görüşlerine baktığımızda ise “uyarma ve kınama” sonucu 8 yönetici tarafından dile getirilmiştir. Bu sonuçlar hem imam hatip ortaokulu hem de düz ortaokul sonuçlarıyla uyuşmaktadır. Lewis’e (1999) göre öğrencileri sınıfta karar alma sürecine dahil etmek isteyen öğretmenler, öğrencileri kontrol etmeyle en az ilgilenen öğretmenlerdir. Ancak diğer taraftan bu öğretmenler sınıflarını disipline edememe konusunda en çok endişe duyan öğretmenlerdir. Genel olarak bakıldığında ise Lewis (1999)’in sonuçlarıyla imam hatip ve düz ortaokulu sonuçları uyuşmaktadır.

Araştırma bulgularının sonucuna göre imam hatip öğretmenlerine etkili olmayan disiplin yönteminin ne olduğu sorulduğunda 3 öğretmen “korkutma” yönteminin yetersiz ve etkili olmayan teknik olduğunu söylemiştir. Öğretmenlere göre etkili olmayan ikinci yöntemler ise “uyarmak, görmezden gelmek, tekdüze ders işlemek, bağırarak ve kötü kelimeler kullanmak” tır. Bu yöntemler 2 öğretmen tarafından dile getirmiştir. Düz ortaokul öğretmenleri ise etkili olmayan disiplin yönteminin ne olduğu sorulduğunda, 5 öğretmen “uyarma” yönteminin yetersiz ve etkili olmayan teknik olduğunu söylemiştir. İkinci etkili olmayan sonuca bakıldığında “korkutmak, bağırarak ve kötü söz söylemektir”. İmam hatip ve düz ortaokulda en çok çıkan sonuçlar uyuşmamıştır. İkinci sıradaki en çok çıkan sonuçlarda ise “bağırarak ve kötü kelimeler kullanmak” tam örtüşen sonuç olmuştur. İmam hatip ortaokulu ile düz ortaokul arasında hiç örtüşmeyen sonuç ise “şiddet” olmuştur. Bağdatlı’nın (2015) İstanbul’da yaptığı araştırmada ise disiplin problemlerinin kaynağıyla ilgili görüşlerde “öğretmenlerin kullandığı yöntem ve tekniklerin öğrenciyi güdüleyememesini” 3 öğretmen söylemiştir. Ayrıca “öğrencilerin sınıf kurallarını bilmemesi ve kural

eksikliği” olarak öğretmenler görüş bildirmişlerdir. Bu üç araştırmada kapsam açısından birbiriyle uyumlu çıkmamıştır. Can ve Ermaydın’ın (2018) Kahramanmaraş’ta yaptığı araştırmada bu alanda bulgu olarak sonuca rastlanmamıştır.

İmam hatip ortaokulunda öğretmenlere derste disipline fazla zaman ayırmanın gerekip gerekmediği sorulduğunda “duruma göre ve tecrübe” kategorisinden “tespit” teması sonucuna varılmıştır. “Sınıfına göre değişir” kodu en çok tekrar edilen frekansa sahip olmuştur. “Daha fazla zaman ayırmaya gerek yok” kodu ise en az frekansa sahiptir. Düz ortaokul öğretmenlerine ise derste disipline daha fazla zaman ayırmanın gerekip gerekmediği sorulduğunda sekiz öğretmen “sınıfın durumuna göre değiştiğini” ifade etmiştir. Bu sonuçta her iki okul türünde de olsa bazı sınıflarda gerekli olduğu sonucuna varılmıştır. İki öğretmen ise “disipline daha fazla zaman ayırmanın gerek olmadığını” söylemiştir. İki ortaokul türünde öğretmenlerin verdikleri cevaplara genel olarak bakıldığında çıkan sonuçlar birbiriyle uyuşmuştur. Öğretmenlerin iki okul türünde de benzer sonuçları yaşıyor olmaları verilerin doğruluğuna işaret etmiştir. Wesley ve Vocke ’un (1992) 238 stajyer öğretmenle yaptığı çalışmada stajyer öğretmenlere göre disiplin önemli bir sorun değildir. Onlara göre disiplinin önemli bir sorun olmamasına rağmen disipline daha fazla zaman ayrılmasını istediklerini belirtmişlerdir. Bu öğretmenlere göre disiplin, planlama ve metodolojinin peşinden üçüncü sırada gelmektedir. Stajyer öğretmenlerin çoğunluğu (%77) disipline daha fazla önem verilmesini istemiştir. Genel olarak bakıldığında imam hatip ve düz ortaokulu verileriyle Wesley ve Vocke (1992)’un verileri örtüşmektedir.

Araştırma bulgularının sonucuna göre İmam hatip ortaokulu öğretmenlerinin disiplin problemlerinin önlenmesi için ifade ettikleri görüşlerinde öğretmenin öğrenci ile ilgili “iyi ilişkiler kurmasının” önemli olduğu, 7 öğretmen tarafından belirtilmiştir. Eğitimin paydaşlarından olan “velilerle görüşme, herkes için ortak kuralların konulması ve ortak tepkilerin verilmesi” gerektiği de 3 öğretmen tarafından ifade edilmiştir. Düz ortaokul öğretmenlerinin ise “eğitim programı duruma ve çoklu zekaya göre güncellenmeli” sonucunu 4 öğretmen dile getirmiştir. “Yeni bir disiplin yönetmeliği, veli görüşmesi, öğrenci ile iyi ilişkiler kurmak, kaynağını teşhis etmek, tutarlı ve mantıklı olmak” ikinci sıradaki sonuçlar olarak 3 öğretmen tarafından dile

getirilmiştir. İmam hatip ve düz ortaokulda en çok çıkan sonuçlar uyuşmamıştır. İkinci en çok çıkan sonuca baktığımızda ise “veli görüşmesi” sonucu, frekans olarak tam olarak örtüşmüştür. “Ders önemini vurgulama” ise hem imam hatip hem de düz ortaokulda en az çıkan sonuç olarak örtüşmüştür. Bağdatlı’nın (2015) İstanbul’da yaptığı araştırmada ise öğretmenlerin disiplin problemlerinin önlenmesi için görüşlerinde “öğrenci veli iş birliğinin oluşturulması” olarak 10 öğretmen görüş bildirmiştir. Ayrıca 9 öğretmen de “disiplin cezaları uygulanması” görüşünü söylemişlerdir. Bu iki araştırmada da en çok çıkan sonuçlara bakıldığında sonuçların örtüştüğü görülmüştür. Bağdatlı’da (2015) ise çıkan “disiplin cezaları uygulanmalı” sonucu imam hatip ortaokulu araştırmasında en etkisiz çıkan sonuç olmuştur. Can ve Ermaydın’ın (2018) Kahramanmaraş’ta yaptığı araştırmada ise “alanına hâkim olma” sonucu için 9 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu araştırmada ise “öğrenci ile iyi ilişkiler kurmak” sonucu kısmen örtüşmektedir. Ayrıca imam hatip ve düz ortaokuldaki araştırmada çıkan diğer sonuçlara göre “öğretmenin kendini geliştirmesi, tutarlı, mantıklı olmak ve öğrenciyi boş bırakmamak” bakımından da “alanına hâkim olma” konusunda uyuşmaktadır. Lewis (1999) ise öğretmenlerin, genellikle açık kurallara, kötü davranışların cezalandırılmasına ve iyi davranışların tanınma ve ödüllendirilmesine dayanan bir disiplin yaklaşımı kullandıklarını bildirmiştir. Lewis’in (1999) bu söyledikleri ise imam hatip ve düz ortaokul sonuçlarıyla bulgu bazında sayısal olarak örtüşmese de genel olarak bakıldığında uyuşmakta olduğu gözükmektedir.

5.3. Öneriler

Günümüz şartlarında eğitim öğretim sisteminde disiplin problemleri önemli yer tutmaktadır. Okulda ve sınıf içinde yaşanan disiplin sorunları eğitimin kalitesini düşürmektedir. Bu sebeple aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1. Öğrencilerin yaptıkları disiplin problemlerinin tanımlanması ve önlenmesi açısından öğrencilerin kişilik, sosyal ve ekonomik özellikleri çok yönlü olarak araştırılmalıdır. Bakanlık düzeyinde ayrı birim kurularak ilçe milli eğitim müdürlükleri ve okul rehberlik servisleriyle koordineli çalışan bir

birim oluşturulmalıdır. Öğrencilerin her yönden tanınması sağlanmalı, gerekli düzeltmeler yapıp önlemler alınmalıdır.

2. Veliler için ciddi eğitimler düzenlenmeli ve takibi de yapılmalıdır. Ayrıca eğitim seviyesi düşük olan velilerin eğitim seviyeleri artırılmalıdır. Öğrenciyi geliştirici eğitimlerden veliler mutlaka yararlandırılmalıdır. Disiplin problemleri konusunda veli aldığı eğitimlerden modern disiplin anlayışını benimseyerek, okul ve öğretmen ile öğrencinin sınıf içi ders sakinliğinin korunmasına yardımcı olmalıdır.
3. Disiplin yönetmeliği program geliştirme sürecinde yeniden oluşturulmalı ya da yenilenmelidir. Bölgeler ve okullar arası çevre faktörü eşit olmadığından dolayı her okulun kendi disiplin yönetmeliğini oluşturmasına izin verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Aküzüm, C. ve Nazlı, K.** (2018), Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları Disiplin Sorunları, Nedenleri ve Bu Sorunlarla Baş Etme Yöntemlerinin Değerlendirilmesi. *International e-Journal of Educational Studies* (IEJES).1(2), 88-102
- Bağdatlı, M. İ.** (2015), İmam Hatip Ortaokullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Disiplin Problemleri Konusundaki Görüşleri. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 33(1303-5746), 147-166
- Başaran, İ. E.** (1985), *Eğitim Psikolojisi*, Ankara: Sevinç Matbaası
- Başaran, İ. E.** (1998), *Eğitim Psikolojisi, Eğitimin Psikolojik Temelleri*, Ankara: Gül Yayınevi
- Blandford, S.** (1998) Managing Discipline in Schools, 1st Edition, London, Routledge, <https://doi.org/10.4324/9780203449998>, 208, 9780203449998
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F.** (2013), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi
- Can, N. ve Ermeýdan, M.** (2018), Disiplin Sorunları ve Sınıf Yönetimine İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Dergisi*. 1(1), 38-58
- Çalık, T. ve Arslan, M.M.** (2021), *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Ertürk, S.** (1994), *Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara: Meteksan A.Ş.
- Foucault, M.** (1992) *Hapishanenin Doğuşu*, İmge Yayınevi. Ankara, 1992.
- Gordon, T.** (2005), *Çocukta Dış Disiplin mi İç Disiplin mi?* İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Göhhan, S.** (2007) *İlköğretim Okullarında Uygulanan Disiplin Uygulamaları Ve Veli Beklentileri Üzerine Nitel Bir Araştırma (İstanbul İli Anadolu Yakası Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Hesapçıoğlu, M.** (1994) *Öğretim İlke ve Yöntemleri: Eğitim Programları ve Öğretim*,

İstanbul: Beta Yayınları

İlgar, L. (1996), *Eğitim Yönetimi Okul Yönetimi Sınıf Yönetimi*, İstanbul: Beta Yayınları

Karateke, T. (2015), İmam Hatip Liselerinde İdarecilerin Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Nitel Bir Çalışma, *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*.5.

Kaya, M., Bilgü , A.H. ve Kuşakcı , S. (2020), İmam-Hatip Liseleri Üzerine Kapsamlı Bir Literatür Taraması, *Talim: Journal Of Education in Muslim Societies And Communities*, 2630-5887, 79-103.

Kılavuz, M.A. ve Yılmaz, H. (2009), Örgün ve Yaygın Eğitimde Öğrenenlerin İhtiyaçları Doğrultusunda Din Eğitimi ve Öğretimi, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 18(2) 123-139.

Lewis, R. (1999) Teachers Coping with the Stress of Classroom Discipline, *Social Psychology of Education* 3: 155–171, Kluwer Academic Publishers, Netherlands.

Onur, B. (1979), Disiplin Kavramı ,Eğitim ve Bilim, ISSN:1300-1337, <http://egitimvebilim.ted.org.tr> .

Özcan, H. Ö. (2008) *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okuldaki Disiplin Yaklaşımları*, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı İstanbul,2008

Patton, M. Q. (1987), *How to use qualitative methods in evaluation*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Sarpkaya, R. (2008), Köy Enstitüleri'nden Sonra İmam - Hatip Liseleri, *Toplum ve Demokrasi*. 2 (3), 1-28.

Şişman, M. ve Turan, S. (2020), *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Pegem Akademi.

Tosun, Ü. (2002). *Onurlu Disiplin*. İstanbul: Beyaz Yayınları

TDK (2022) Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 28.10.2022

Ünal, S., Ada, S. (2003). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Matbaası

Ünsür, A. (1995). *Bir Mesleki Eğitim Kurumu Olarak: İmam-Hatip Liseleri*, Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi /Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Wesley, D.A. ve Vocke, D. E. (1992) Classroom Discipline and Teacher Education, Paper presented at the Annual Meeting of the Association of Teacher Educators (Orlando, FL, February 15-19, 1992)

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011) *Sosyal Bilimler Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Kitabevi.

Yıldırım, N. ve Yalçın, R. (2015), İmam Hatip Okulu Öğrenci Veli Görüşmelerinin Nitel Bir Analizi, *TİDSAD (Türk ve İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi)*. 2(4), 1-23.

GÖRÜŞME FORMU

Bu çalışmanın amacı İmam hatip ortaokulu ve düz ortaokulda görev yapan öğretmenlerin disiplin problemleri konusundaki görüşlerini saptamak için yapılmıştır. Ayrıca araştırmada eğitim-öğretim sırasında sınıflarda yaşanan eğitim-öğretimi engelleyen disiplin problemlerinin de saptanması amaçlanmaktadır. Bu formda yarı yapılandırılmış olarak sorulan sorular bilimsel araştırma hariç başka bir yerde kullanılmayacaktır.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Ayten GÜLER

1. Katılımcı Rumuz .....
2. Cinsiyet.....
3. Yaş.....
4. Branş.....
5. Kaç yıllık öğretmen...:

6. Sınıf içerisinde hangi problemlerle karşılaşıyorsunuz? Bunu açıklayınız?

7. Sınıfta disiplini sağlamak size zor geliyor mu? Açıklayınız?

8. Disiplin problemleriyle baş ederken en sık kullandığınız yöntem nedir? Açıklayınız?

9. Disiplin problemlerinde etkili olmadığını düşündüğünüz teknikler nelerdir?

10. Size göre öğretmenlerin derste disipline daha fazla zaman ayırması gerekir mi? Açıklayınız?

11. Disiplin problemlerinin önlenmesi için ne önerirsiniz?

